

Ekologisk utredning Södra Ekdalen, Salems kommun

Titel: *Ekologisk utredning, Södra Ekdalen, Salems kommun*

Datum: 2020-06-05

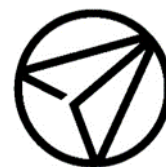
Beställare: Salems kommun
Projektledare: Johanna Henningsson

Konsult: AFRY
Uppdragsledare AFRY: Petter Björkman
Författare: Anna Dahlin, AFRY
Kontakt: +46 (0)10-505 85 09, Petter.Bjorkman@afry.com
Kvalitetsgranskare: Petter Björkman, AFRY

Omslagsbild: Knoppar på fågelbär
Fotografier är tagna av AFRY

För bakgrundskartor gäller ©Lantmäteriet, Geodatasamverkan

Inventeringen utfördes 23 till den 25 april av Anna Dahlin och Petter Björkman, AFRY.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING.....	4
1	INLEDNING.....5
1.1	Bakgrund och syfte.....5
1.2	Geografisk avgränsning av inventeringsområde.....5
1.3	Utanför utredningsområdet.....6
1.4	Metodik.....6
2	SAMMANFATTNING AV INVENTERADE NATURVÄRDEN.....6
2.1	Naturvärdesinventering 2012.....6
2.2	Naturvärdesinventering 2019.....7
2.3	Fladdermusinventering 2019.....9
3	LANDSKAPSANALYS.....9
4	TRÄDINVENTERING.....9
5	HABITATSKÄNSLIGHET.....12
6	FÖRSLAG..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
7	BILAGOR.....15
8	REFERENSER.....15

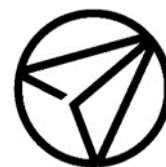

Sammanfattning

Salems kommun ska upprätta en detaljplan för området Södra Ekdalen. Inför detta har två naturvärdesinventeringar och en fladdermusinventering genomförts. Dessa inventeringar visar på att en exploatering av området skulle kunna ha negativ påverkan på den biologiska mångfalden samt att stor hänsyn måste tas till specifika naturvärden.

Många höga naturvärden i området är knutna till äldre jätteträd (träd med en omkrets på mer än en meter). Utifrån denna information har AFRY fått i uppdrag av Salems kommun att göra en känslighetsanalys av området.

AFRY har i denna rapport sammanställt informationen från de olika inventeringarna. Därefter har en trädinventering genomförts i det aktuella området för öka detaljgraden kring naturvärdena på platsen. Utifrån denna information har AFRY tagit fram kartmaterial med förslag på exploatering och åtgärder som reducerar påverkan av den biologiska mångfalden.

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

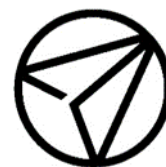
I samband med framtagandet av detaljplan för Södra Ekdalen har Salems kommun låtit genomföra en naturvärdesinventering. För att kunna fortsätta arbetet ämnar kommunen framtida en analys om hur naturvärden inom detaljplanen ska kunna bevaras och vidareutvecklas oberoende av stundande exploatering. Analysen ska ta avstamp i den tidigare naturvärdesinventeringen och därifrån belysa naturvärdenas känslighet mot exploatering samt hur de kan utvecklas och bindas samman. Detta sammanvägs i en analys så att exploatering kan ske inom de områden som är mindre känsliga trots sina höga naturvärden. Utredningsområdet utgörs av detaljplaneområdet för Södra Ekdalen

1.2 Geografisk avgränsning av inventeringsområde

Inventeringsområdet ligger i Södra Ekdalen i Salems kommun. Inventeringsområdet avgränsas i öst och väst av bostäder. I norr sker avgränsning mot bostäder samt avsatta naturområden och i syd sker avgränsning av vatten. Se inventeringsområde i figur 1.

Figur 1. Karta över inventeringsområde.

1.3 Utanför utredningsområdet

Området kantas av villatomter och bostadsområden. I söder ligger Uttringe gård som är ett tidigare säteri. Uttringe gård har väldigt gamla anor och omnämns historiskt första gången år 1362. Intill Uttringe gård finns öppet landskap.

Norr om inventeringsområdet finns ett område med skog. Området innehåller nyckelbiotoper med ädellöv. Här finns också ett utmärkt naturvärde i form av en lövskogslund/hagmarksskog.

1.4 Metodik

En inläsning och sammanställning av tidigare naturvärdesinventeringar har genomförts för de i dagsläget kända naturvärdena som finns inrapporterade. Därefter har en trädinventering genomförts för att öka detaljgraden inför genomförandet av en känslighetsanalys.

Efter att trädinventeringen genomförts har en känslighetsanalys som baseras sig på habitatets känslighet med fokus på värdträdens ekologiska funktion som habitat tagits fram. I denna presenteras även de hot mot träden som skulle kunna uppstå vid en exploatering av området. Utifrån trädinventeringen och analysen har en kartbild tagits fram med vilka träd eller områden som har högst betydelse för den biologiska mångfalden samt rekommendationer för ett sammanbindande av dessa. Detta ger spridningskorridorer och en möjlig grön infrastruktur inom framtida bebyggelse vilket säkerställer och vidareutvecklar de naturvärden som finns i området.

2 Sammanfattning av inventerade naturvärden

2.1 Naturvärdesinventering 2012

Adoxa Naturvård gjorde år 2012 en naturvärdesinventering av utredningsområdet. Vid denna naturvårdsinventering identifierades en större hassellund i de norra delarna av inventeringsområdet. Hassellunden ansågs ha mycket höga naturvärden. De rödlistade arterna myskmåra, ask och alm påträffades i området. Ett jätteträd av arten ek är beskrivet.

Adoxa Naturvård har även dokumenterat den idag invasiva arten jätteloka. Det ska ha funnits ett 200 kvm stort bestånd på en äldre åkermark i inventeringsområdets östra del.

Adoxa Naturvård bedömer att man vid exploatering av området bör ta hänsyn till de artrika hasselmiljöerna och att enskilda grova träd ska bevaras.

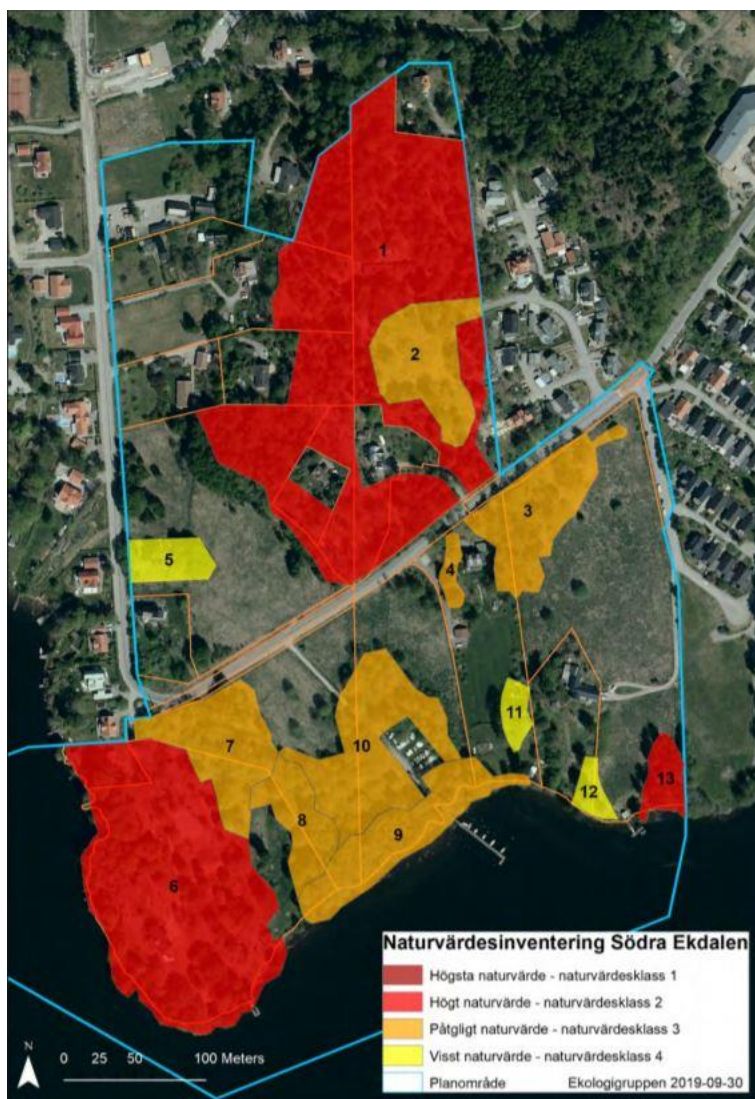
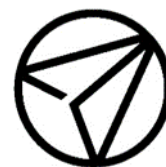

2.2 Naturvärdesinventering 2019

Ekologigruppen har under 2019 utfört en naturvärdesinventering i utredningsområdet. Området beskrivs bestå av öppen gräsmark, trädklädd betesmark, alskog, ädellövsskog, triviallövsskog samt park och trädgårdar.

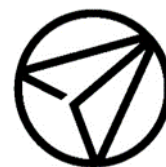
Inom området har objekt med höga naturvärden identifierats. 27 naturvårdsarter har påträffats varav två finns dokumenterade i naturvärdesinventeringen som gjorts år 2012. Inom inventeringsområdet har åtta skyddade arter, sex rödlistade arter, fyra signalarter och åtta indikatorarter identifierats och beskrivits.

Alla de rödlistade arterna som påträffats i området är träd eller knutna till träd. Många av träden i området är så kallade "jätteträd". För att definieras som jätteträd behöver trädet ha en stamdiameter som är 1 meter eller större. Dessa träd tillsammans med mycket gamla träd och grova hålträd definieras Naturvårdsverket som särskilt skyddsvärda träd. Inom området förekommer flera gamla jätteträd främst i form av ekar. Dessa träd beskrivs finnas främst i objekt 1 och 6, se figur 2 nedan.

Figur 2. Karta över objekt vid naturvärdesinventeringen 2019

Ekologigruppen bedömer att projektet kan göra betydande påverkan på området. Man anser att ny bebyggelse bör utformas på sådant sätt att biologisk mångfald har förutsättningar att finnas kvar och att spridning av arter är fortsatt möjlig. Ekologigruppen föreslår att man ska behålla området 1, 6 och 13 som de är samt ta stor hänsyn i resterande området framförallt platser med dokumenterade rödlistade arter och naturvårdsarter. Man föreslår också en kartläggning av skyddsvärda träd i området så att planeringen kan ske på ett sådant sätt att dessa träd kan bevaras. För läsbarhet kommer dessa naturvärdesobjekts beteckningar fortsätta att användas i föreliggande rapport.

2.3 Fladdermusinventering 2019

I samband med naturvärdesinventeringen 2019 gjordes även en fladdermusinventering. Även denna utföres av ekologigruppen. Inventeringen gjordes under sommaren 2019 och följer de standardmetoder som finns framtagna av naturvårdsverket. Syftet var att få en bild av vilka arter som uppehåller sig på platsen.

Fem arter av fladdermöss påträffades i området. Dessa var nordfladdermus, dvärgpipistrell, större brunfladdermus, vattenfladdermus och mustasch-/taigafladdermus. Av dessa arter är nordfladdermusen rödlistad som sårbar (VU) medan resterande arter anses vara livskraftiga. Alla arter av fladdermöss är fridlysta. Hålträd som fladdermössen utnyttjar är skyddade som livsmiljö och att påverka dessa träd negativt strider mot artskyddsförordningen.

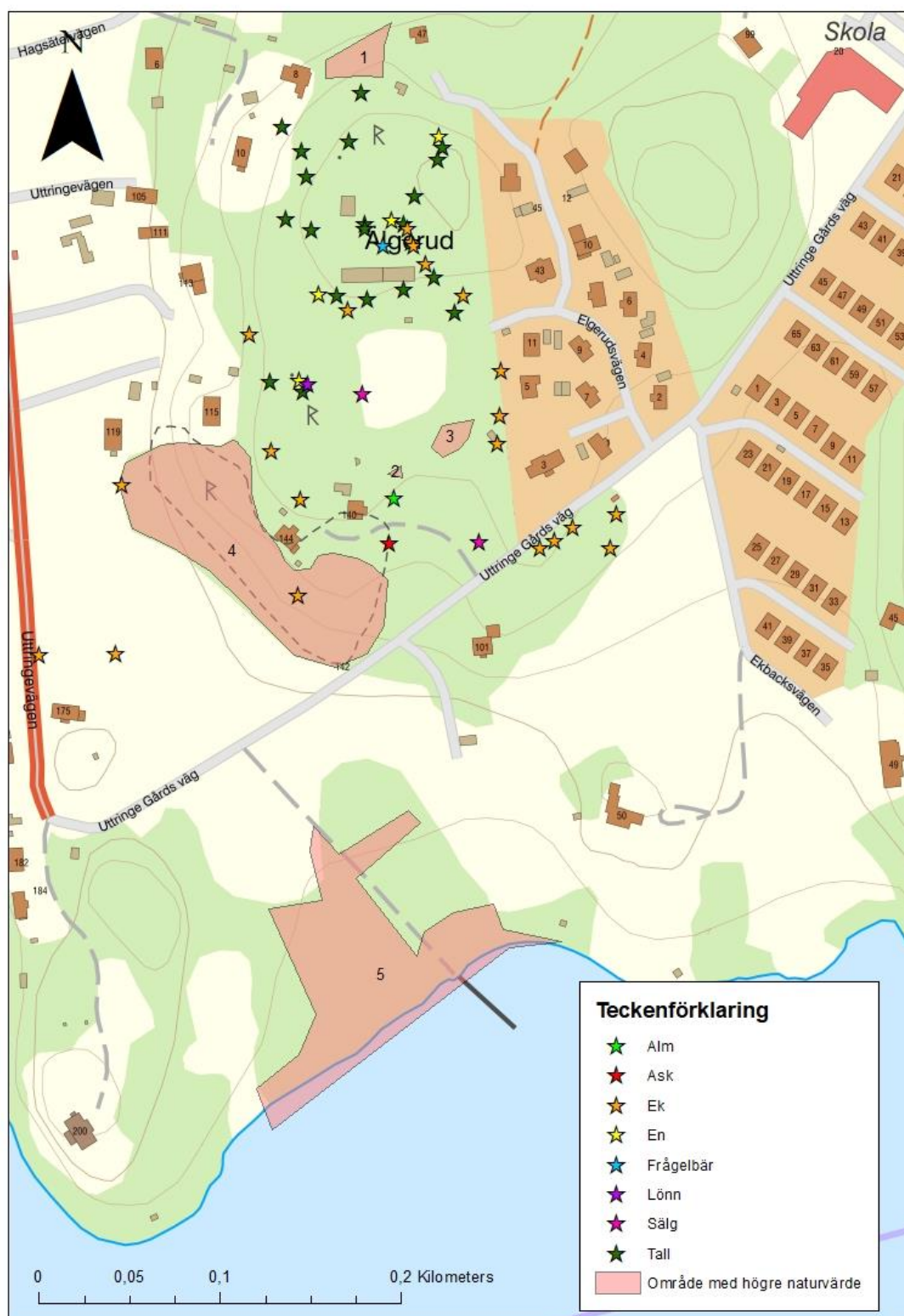
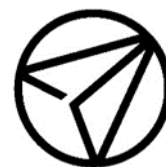
Ekologigruppen bedömer att projektet kan påverka fladdermössen genom att delar av deras födosöksområde tas i anspråk samt att det finns risk för att man påverkar koloniplatser. Man föreslår en vidare utredning av koloniplatser kring de hålträd som förekommer i planområdet.

3 Landskapsanalys

Ur ett landskapsperspektiv utgör område 1 en grön kil mellan bostadshus längs Uttringevägen och Elgerudsvägen. Kilen fortsätter norrut mot Källdalen och söderut mot Uttringe gård men avbryts av öppna fält där emellan. I öst-västlig riktning bedöms spridning av arter ej som sannolik då bostadsområden dominerar. Således bör skapandet av en spridningskorridor i nord-sydlig riktning prioriteras. Då arter knutna till äldre träd sprids med vind och genom luft skulle en "step and stone"-lösning vara ett bra alternativ. Detta är uttryck för att en ö eller refug som binder ihop skogsområdena i område 1 med de längs vattnet och runt Uttringe gård. För att åstadkomma detta rekommenderas då ett område mellan bli parkmark med träd eller att en allé längs med vägen anläggs. Det senare skulle ge en spridningskorridor för arter knutna till träd såsom lavar, insekter och fåglar.

4 Trädinventering

En trädinventering har utförts under våren år 2020. Under inventeringen har området systematiskt undersökts och träd med högt naturvärde har kartlagts. Träden har karterats via ESRI:s kartprogram collector för vidare analys med ArcGIS. Trädens vitalitet har analyserat i fält och information om omkrets i brösthöjd och hålligheter i stammen har dokumenterats, se bilaga 1, Trädinventering. Figur 3 nedan visar de kartlagda träden.

Figur 3. Karterade träd och områden med högre naturvärden.

Mönstret som framkommer efter trädinventeringen kan förklaras med äldre flygfoton vilka visar på att objekt 1 varit beteshagar eller åkrar och att de områden med yngre träd och med lägre värden varit brukade på annat sätt än de med äldre träd. Större delen av träden som dokumenterats i inventeringen är ekar och tallar. Några av dessa är så kallade jätteekar med en omkrets på mer än 1 meter. En ek kan bli uppemot 1000 år gammal och vara ett viktigt habitat för många rödlistade arter, främst bland insekter och lavar. Figur 4 nedan visar en av dessa ekar.

Figur 4. Jätteek som anses ha högt naturvärde.

Grova solbelysta tallar med äldre struktur som tjock bark och grova grenar är även de viktiga habitat för många arter. Figur 5 nedan visar en sådan tall som dokumenterats i området.

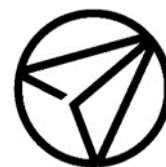

Figur 5. Tall som anses ha högt naturvärde

Längs vattnet finns ett större område som utgörs av naturvärdesobjekt 8,9 och 10 med askskott. Asken är rödlistad som starkt hotad på grund av den vindspridda sjukdomen askskottsjuka. Andra betydelsefulla naturvärden i inventeringsområdet är den större hassellunden belägen i områdets norra delar som även beskrivits i tidigare inventeringar.

5 Habitatskänslighet

Skogshabitat är i regel mindre känsliga än t.ex. akvatiska habitat för förändringar. Detta då träd har en betydligt längre levnadslängd och är därmed bättre rustade för ändringar i den omkringliggande miljön. Dock finns ett par viktiga faktorer att beakta vid bedömning om hur känsliga träden är samt hur detta ska hanteras inom vidare detaljplanearbete.

Trädarterna inom naturobjekt 1 som har inventerats och bedömts som viktiga för biologiska mångfald är av arterna ek och tall. Dessa arter är ej bundna till fuktiga jordar vilket kan ses i att de område 1 är högre beläget än omkringliggande område men precis som alla träd är de beroende av vatten via rotsystem samt markandning. Markandning är avyttrande av koldioxid från nedbrytande organismer i marken och om avyttringen uteblir av en förtätning i jordlagren kan kvävning av rotsystem uppstå. Dessa faktorer får till följd att för stor dränering eller hårdgörande av ytor inom trädens rotsystem kan skada träden på sikt. Därmed bör en radie från stammen räknat fredas från hårdgörande eller dränering. Vid entreprenader inom området bör trädens stammar skyddas genom inplankning. Trädens kronor är högt belägna varpå ökad beskuggning ej bedöms utgöra något hot. Enskilda grenar kan tas ned i samråd med arborist.

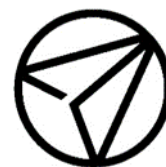
Om strandskyddet längs med sjön kommer att beaktas i detaljplanen och ej hävas så kommer längs med vattnet uppstå en spridningskorridor i öst-västlig riktning. Denna korridor kan då i framtiden verka för att lokalt förbättra möjligheten att nå en god bevarande status för arten ask. Vid exploatering inom område 8, 9 och 10 råder AFRY till samråd med länsstyrelsen då de är tillsynsmyndighet för vattenverksamheter och artskyddsfrågor.

6 Rekommendation

AFRY rekommenderar att man utifrån de inventeringar som genomförts kan exploatera området under förutsättning att de träd och de områden med höga naturvärden som identifierats beaktas, Figur 6 visar dessa. Stora delar av området som utgörs av objekt 1 går att exploatera så länge man tar hänsyn till de utpekade träd med höga naturvärden samt övriga områden med högre naturvärden.

Även de områden som är betecknade som objekt 6 och 7 i den tidigare naturvärdesinventeringen innehåller högre naturvärden som ej bör exploateras. Detta då de innehåller ungträd från ask vilken är kritiskt hotad. För att skapa en spridningskorridor för arter bundna till träd så föreslås anläggandet av en allé längs med Uttringe Gårds väg.

Förslaget är framtaget för att så mycket av de höga naturvärdena som möjligt ska besparas. De sparade naturvärdena ligger på ett sådant sätt att spridningskorridorerna ej bryts. Spridningskorridorerna är väldigt viktiga för arters fortplantning och överlevnad. Eftersom projektet trots detta kommer behöva ta ned en del träd med naturvärden föreslås en kompensationsåtgärd i form av en ekallé längs Uttringe Gårds väg. Denna allé ska fungera som spridningskorridor mellan de olika områdena med höga naturvärden. Allén ska innehålla träslaget ek då det är naturvärden knutna till ekar som främst finns i området.

Figur 6. Mark som inte kan exploateras visas med röda fält. Annan mark kan exploateras med hänsyn till de träd som visas med röd stjärna.

7 Bilagor

- Bilaga 1, Trädinventering
- Bilaga 2, Förslagskarta

8 Referenser

Artportalen: www.artportalen.se, utdrag 2016-06-15

Hallingbäck, T. (red.) 2013: Naturvårdsarter. ArtDatabanken SLU, Uppsala. Naturvårdsverket, 2012: Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Nitare 2000: Signalarter, Indikatorer på skyddsvärd skog, Skogsstyrelsens förlag.

SVENSK STANDARD SS 199000:2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. 2014-05-26.

TEKNISK RAPPORT, SIS-TR 199001:2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 19000. 2014-06-25.